
MONOGRAFIE PRAWNICZE

CHARAKTER PODPISU
W POLSKIM PRAWIE
CYWILNYM MATERIALNYM
I PROCESOWYM

ARKADIUSZ K. BIELIŃSKI

Wydawnictwo C. H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

ARKADIUSZ K. BIELIŃSKI • CHARAKTER PODPISU W POLSKIM PRAWIE
CYWILNYM MATERIALNYM I PROCESOWYM

Rodzicom

**CHARAKTER PODPISU
W POLSKIM PRAWIE
CYWILNYM MATERIALNYM
I PROCESOWYM**

ARKADIUSZ K. BIELIŃSKI

WYDAWNICTWO C. H. BECK
WARSZAWA 2007

Redakcja:
Magdalena Blachowicz

© **Wydawnictwo C. H. Beck 2007**

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Gen. Zajączka 9, 01-518 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C. H. Beck
Druk i oprawa: P.W.P. INTER-DRUK, Warszawa

ISBN 978-83-7483-505-3

Spis treści

Przedmowa	IX
Wykaz skrótów	XI
Wykaz orzecznictwa	XV
Wykaz literatury	XVII
Wprowadzenie	1
Część A. Podpis tradycyjny	5
Rozdział I. Istota podpisu i jego funkcje	5
§ 1. Podpis w stosunkach faktycznych i prawnych	5
§ 2. Mechanizm podpisu	9
§ 3. Funkcje podpisu	12
I. Funkcja indywidualizacyjna	15
II. Funkcja finalizacyjna	16
III. Funkcja ostrzegawcza	16
IV. Funkcja dowodowa	17
Rozdział II. Sposób składania podpisu	19
§ 1. Uwagi wstępne	19
§ 2. Stanowisko prawa cywilnego w przedmiocie złożenia podpisu	19
§ 3. Postać typowa podpisu (podpis własnoręczny)	20
I. Aspekty techniczne złożenia podpisu	20
II. Podpis a faksymile, parafa i skrót podpisu	23
III. Miejsce podpisu	26
§ 4. Postać zastępcza podpisu	27
§ 5. Uwierzytelnienie podpisu	29
Rozdział III. Podpis jako element czynności prawnej	32
§ 1. Uwagi ogólne o czynnościach prawnych	32
§ 2. Podpis jako element treści	36
§ 3. Podpis jako element formy	39
§ 4. Złożenie podpisu w drodze porozumienia stron (<i>pactum de forma</i>)	47
§ 5. Podpis jako wymóg formalny i materialny	48
§ 6. Podpis a wady oświadczenia woli	49
Rozdział IV. Podpis w unormowaniach szczegółowych prawa cywilnego materialnego	59
§ 1. Uwagi wstępne	59
§ 2. Testamenty	59
§ 3. Papiery wartościowe	73

I. Uwagi wprowadzające.....	73
II. Obligacje	74
III. Bankowe papiery wartościowe	75
IV. Akcje	76
V. Weksle i czeki	76
VI. Uwagi końcowe	80
Rozdział V. Podpis w unormowaniach prawa cywilnego	
procesowego	81
§ 1. Uwagi wstępne	81
§ 2. Pisma procesowe	82
§ 3. Protokoły i notatki urzędowe z posiedzeń sądowych	87
§ 4. Dokumenty (ze szczególnym uwzględnieniem wydruków komputerowych).....	88
§ 5. Orzeczenia sądowe.....	96
§ 6. Wnioski.....	104
Część B. Podpis elektroniczny	105
Rozdział I. Instytucja podpisu elektronicznego	
– zarys problematyki	105
§ 1. Zagadnienia ogólne podpisu elektronicznego w Polsce.....	105
§ 2. Podstawowe założenia ustawy o podpisie elektronicznym	110
Rozdział II. Standardy międzynarodowe w dziedzinie podpisu elektronicznego	124
Rozdział III. Przegląd rozwiązań prawnych w wybranych systemach europejskich i pozaeuropejskich	133
§ 1. Prawo Stanów Zjednoczonych Ameryki	133
§ 2. Prawo niemieckie	137
§ 3. Prawo austriackie.....	140
Rozdział IV. Mechanizm podpisu elektronicznego (aspekty techniczne)	143
§ 1. Uwagi wstępne	143
§ 2. Techniki kryptograficzne – algorytmy szyfrujące	144
Rozdział V. Rodzaje podpisów elektronicznych	149
§ 1. Podpis elektroniczny, a podpis cyfrowy (zagadnienia wstępne).....	149
§ 2. Sposób działania oraz składanie podpisu cyfrowego	151
§ 3. Klucz prywatny i publiczny oraz sposoby ich uzyskiwania	154
§ 4. Podpis biometryczny	155
§ 5. Podpis zwykły i kwalifikowany	157

Rozdział VI. Certyfikacja podpisów	161
§ 1. Uwagi wstępne	161
§ 2. Podmioty świadczące usługi certyfikacyjne.....	163
§ 3. Sposoby oraz konsekwencje uzyskania certyfikatu	168
I. Umowa o świadczenie usług certyfikacyjnych	173
II. Odpowiedzialność podmiotu świadczącego usługi certyfikacyjne.....	177
Część C. Podpis elektroniczny na tle unormowań prawa cywilnego materialnego i procesowego	185
Rozdział I. Podpis elektroniczny a elektroniczne czynności prawne	185
§ 1. Elektroniczne oświadczenie woli.....	185
§ 2. Wady elektronicznego oświadczenia woli.....	191
§ 3. Forma elektronicznych czynności prawnych	197
Rozdział II. Podpis elektroniczny a podpis tradycyjny – zagadnienie ekwiwalentności	208
§ 1. Uwagi wstępne	208
§ 2. Reguła ogólna	214
§ 3. Zagadnienia szczegółowe.....	217
Część D. Uwagi końcowe i wnioski	229
Rozdział I. Ocena regulacji prawnych	229
Rozdział II. Wnioski	237
Rozdział III. Postulaty <i>de lege ferenda</i>	244
Rozdział IV. Podpis elektroniczny – perspektywy rozwoju	248
Część E. Załączniki	251
Załącznik Nr 1. Przykłady klucza prywatnego i publicznego wygenerowane przy użyciu programu PGP (<i>Pretty Good Privacy</i>)	251
Załącznik Nr 2. Schemat 1. Przykład składania podpisu cyfrowego przy użyciu kluczy	253
Schemat 2. Przykład składania podpisu elektronicznego przy wykorzystaniu jednokierunkowej funkcji skrótu.....	254
Schemat 3. Przykład wiadomości podpisanej elektronicznie z wykorzystaniem jednokierunkowej funkcji skrótu	255
Załącznik Nr 3. Przykłady certyfikatów cyfrowych.....	256
Indeks rzeczowy	257

Przedmowa

Temat monografii obejmuje ciekawe zagadnienie zarówno ze względów teoretycznych, jak i praktycznych. Publikacja ta jest zauważalnym wkładem do nauki prawa cywilnego materialnego i procesowego. Sformułowane w jej treści spostrzeżenia, oceny i wnioski mogą być pomocne w praktyce stosowania nie tylko przepisów prawa cywilnego, lecz także np. prawa podatkowego, administracyjnego, bankowego i innych dziedzin prawa.

Zasadniczo jest to pierwsza monografia dotycząca podpisu w prawie cywilnym uwzględniająca nowe rozwiązania prawne wynikające z ustawy z 18.9.2001 r. o podpisie elektronicznym, jednak książka omawia szerszy zakres zagadnień niż materia objęta ustawą. Autor wykorzystuje dodatkowo orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz ilustracyjnie przedstawia badania własne, a także pokazuje przy tym proces powstawania podpisu elektronicznego i jego efekty (załączniki).

Podkreślenia wymaga, że autor dokonał również poprawnej selekcji materiału badawczego, co nie jest łatwe, zwłaszcza w materii podpisu elektronicznego, gdzie prawo splata się z informatyką, matematyką czy elektroniką.

Wartość publikacji jest na tyle istotna, że jak dotąd brak jest rzetelnego, całościowego opracowania naukowego dotyczącego charakteru podpisu i jego roli w aspekcie czynności prawnych. W tej sytuacji niniejszej monografii przypisać można ważną rolę w nauce prawa i stwierdzić, że publikacja może też dobrze służyć praktyce.

Białystok 2007 r.

Prof. dr hab. *Teresa Mróz*

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

ABGB.....	Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch
BGBL.....	Bundesgesetzblatt
KC.....	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
KK.....	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
KPA.....	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.)
KPC.....	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KPK.....	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KRO.....	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59 ze zm.)
KrRejsSU.....	ustawa z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209 ze zm.)
KSCU.....	ustawa z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.)
KSH.....	ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.)
KWU.....	ustawa z 6.7.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.)
KZ.....	<i>rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. Nr 82, poz. 598 ze zm.)</i>
ObligU.....	ustawa z 29.6.1995 r. o obligacjach (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 120, poz. 1300 ze zm.)
OrdPU.....	ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.)
PodpisElektrU.....	ustawa z 18.9.2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz.U. Nr 130, poz. 1450 ze zm.)
PrBank.....	ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.)
PrCzek.....	ustawa z 28.4.1936 r. – Prawo czekowe (Dz.U. Nr 37, poz. 283 ze zm.)

Wykaz skrótów

PrNot.....	ustawa z 14.2.1991 r. – Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 369 ze zm.)
PrPrywM	ustawa z 12.11.1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 46, poz. 290 ze zm.)
PrUSP	ustawa z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.)
PrWeksl	ustawa z 28.4.1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282 ze zm.)
RachU	ustawa z 29.9.1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.)
SigG	Das Gesetz zur Digitalen Signatur, austriacka ustawa o podpisie cyfrowym
ZPO.....	Zivilprozessordnung

2. Organy orzekające

SN.....	Sąd Najwyższy
SN (7).....	Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów
TK.....	Trybunał Konstytucyjny

3. Czasopisma

Biul. SN	Biuletyn Sądu Najwyższego
BMS.....	Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości
Dz.U.	Dziennik Ustaw
EDI.....	Electronic Data Interchange
Gł. Sąd.....	Głos Sądownictwa
GP	Gazeta Prawna
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
MoP	Monitor Prawniczy
NP.....	Nowe Prawo
OECD.....	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju)
OG.....	Orzecznictwo Gospodarcze
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNAP.....	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna i Pracy
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna

Wykaz skrótów

OSNCP.....	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSP IC.....	Orzecznictwo Sądów Polskich Izba Cywilna
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
PB.....	Prawo Bankowe
Pal.	Palestra
PiP.....	Państwo i Prawo
PPC	Polski Proces Cywilny
PPH.....	Przegląd Prawa Handlowego
PS.....	Przegląd Sądowy
Rej.	Rejent
RPIE.....	Ruch Prawniczy i Ekonomiczny
R. Pr.	Radca Prawny
Rzeczp.	Rzeczpospolita
SC	Studia Cywilistyczne
SP	Studia Prawnicze
TPP	Transformacje Prawa Prywatnego
Zb.Orz.	Zbiór Orzeczeń
Zb.Urz.	Zbiór Urzędowy
ZN UJ.....	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

4. Inne skróty

art.	artykuł
cyt.	cytowany (a, e)
nast.	następny (a, e)
NBP	Narodowy Bank Polski
niepubl.	niepublikowany (a, e)
MF.....	Minister Finansów
MS.....	Minister Sprawiedliwości
Nr	numer
<i>op. cit.</i>	<i>opus citatum</i>
pkt	punkt
poz.	pozycja
s.	strona
t.j.	tekst jednolity

Wykaz skrótów

ust.	ustęp
z.	zeszyt
zob.	zobacz

Wykaz orzecznictwa

- Orzeczenie SN z 23.3.1932 r., III 1 Rw 515/32, Zb.Urz. 1932, poz. 67.
Orzeczenie SN z 17.1.1933 r., III 1 Rw 2582/32, PS 1933, poz. 138.
Orzeczenie SN z 12.5.1933 r., C II Rw 603/33, Zb.Urz. 1934, poz. 33.
Orzeczenie SN z 27.5.1947 r., C III 81/47, OSN 1948, Nr 1, poz. 17.
Orzeczenie SN z 29.4.1952 r., C 654/52, Zb.Orz. 1953, poz. 49.
Orzeczenie SN z 6.11.1953 r., I C 1449/53, NP 1954, Nr 3, poz. 94.
Orzeczenie SN z 27.9.1955 r., III CR 1029/54, NP 1956, Nr 1.
Orzeczenie SN z 27.2.1964 r., II CR 226/62, RPiE 1965, Nr 3.
Orzeczenie SN z 1.6.1964 r., III CR 27/64, OSNC 1965, Nr 3, poz. 45.
Orzeczenie SN z 8.6.1965 r., I CR 58/65, OSNCP 1966, Nr 5, poz. 76.
Orzeczenie SN z 17.4.1967 r., II PZ 22/67, NP 1967, Nr 12.
Orzeczenie SN z 20.12.1968 r., III CZP 93/68, OSNCP 1969, Nr 7-8, poz. 129.
Orzeczenie SN z 3.4.1969 r., III CRN 21/69, OGP 1969, Nr 9, poz. 65.
Orzeczenie SN z 16.1.1970 r., III PRN 96/69, OSNC 1970, Nr 9, poz. 161.
Orzeczenie SN z 7.6.1976 r., IV CR 179/76, OSNC 1977, Nr 2, poz. 32.
Orzeczenie SN z 18.4.1979 r., III CRN 60/79, niepubl.
Orzeczenie SN z 4.8.1981 r., IV PR 238/81, niepubl.
Orzeczenie SN z 9.2.2000 r., III CZP 38/99, OSNC 2000, Nr 7-8, poz. 126.
Orzeczenie SN z 13.3.2002 r., III CZP 12/02, Biul. SN 2002, Nr 3, s. 10.
Postanowienie SN z 10.12.2003 r., V CZ 127/03, OSP 2005, Nr 6, poz. 76.
Uchwała SN z 23.4.1960 r., III CO 8/60, PiP 1960, z. 11.
Uchwała SN z 28.4.1973 r., III CZP 78/72, OSNC 1973, Nr 12, poz. 207.
Uchwała SN (7) z 5.6.1992 r., III CZP 41/92, OSNC 1992, z. 9, poz. 147.
Uchwała SN (7) z 30.12.1993 r., III CZP 146/93, OSNC 1994, Nr 5, poz. 94.
Uchwała SN z 9.5.1995 r., III CZP 56/95, OSNC 1995, z. 9, poz. 127.
Uchwała SN z 26.9.2000 r., III CZP 29/00, OSNC 2001, Nr 2, poz. 25.
Wyrok TK z 12.3.2002 r., P 9/01, Dz.U. Nr 26, poz. 265.

Wykaz literatury

- Allerhand M.*, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Lwów 1932.
- Ambroziewicz A.*, Podpis elektroniczny – pojęcie i funkcje w obrocie, PS 2001, Nr 1.
- Barta J., Markiewicz R.*, Internet a prawo, Kraków 1998.
- Bauer F. L.*, Kryptologie – Methoden und Maximen, wyd. 2, Berlin 1994.
- Bieliński A.*, Potwierdzanie na ekranie, Rzeczp. z 6.6.2000 r.
- Bieliński A.*, Wybrane aspekty procesowe środków służących do utrwalania pisma, R. Pr. 2000, Nr 3.
- Błahuta F.*, Kodeks cywilny. Komentarz, Księga IV – spadki, *Z. Resich* (red.), Warszawa 1972.
- Bogucki D.*, Projekt Nowa Księga Wieczysta a reforma ksiąg wieczystych, Rej. 1998, Nr 6.
- Bondaryk K.*, Bezpieczny podpis?, Rzeczp. z 18.9.2001 r.
- Borowicz K.*, Ustawa o podpisie elektronicznym. Komentarz, Bielsko-Biała 2002.
- Brzozowski A.*, [w:] Prawo zobowiązań – część szczegółowa, t. VII, pod red. *Z. Radwańskiego*, Warszawa 2001.
- Butkiewicz M.*, Wpływ ustawy o podpisie elektronicznym na formę czynności prawnych, PPH 2003, Nr 4.
- Bydlinsky F.*, Błąd w prawie austriackim, KPP 2000, Nr 1.
- Byrski J.*, Podpis elektroniczny przy składaniu oświadczenia woli związanego z dokonywaniem czynności bankowych, PB 2005, Nr 3.
- Czarnecki M., Bagińska L.*, Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, Warszawa 1998.
- Czerski Z.*, Testamenty, Warszawa 1983.
- Dembeck M.*, Pożegnanie z hasłem i PIN. Terażniejszość i przyszłość biometrycznych systemów identyfikacji, (oprac. *A. Henschke*), Problemy Kryminalistyki 2000, Nr 230.
- Dibble T. G., Panker-Bersh M., James J. R.*, Iowa Court Records Management Project Final Report, Williamsburg, National Centre for State Courts 1990.
- Drozd E.*, Problematyka formy czynności prawnych na tle art. 77 k.c., SP 1973, Nr 4.
- Drozdowicz M.*, Błąd w elektronicznych czynnościach prawnych, PPH 2001, Nr 9.
- Drozdowicz M.*, (Nie)bezpieczny podpis elektroniczny, PPH 2003, Nr 1.
- Electronic Signatures, Florida State University Law Review*, Vol. 24; 407, 1997.

- E-podpis w praktyce, „Rzecz o technice”, Rzeczp. z 30.5.2003 r. – dodatek.
- Ereciński T.* (red.), Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, cz. I postępowanie rozpoznawcze, t. I, Warszawa 2002.
- Ereciński T.*, Z problematyki dowodu z dokumentów w sądowym postępowaniu cywilnym, [w:] Księga pamiątkowa ku czci Z. Resicha (praca zbiorowa), Warszawa 1985.
- Fasching H. W.*, Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen, Wiedeń 1966.
- Feluś A.*, O dopuszczalności opiniowania testamentów holograficznych bez materiału porównawczego, Pal. 1984, Nr 9.
- Flume W.*, Allgemeiner Teil des bürgerlichen Rechts, t. II, Das Rechtsgeschäft, Berlin–Heidelberg–New York 1965.
- Ford M. D.*, Identity Authentication and E-Commerce, The Journal of Information, Law and Technology 1998, Nr 8.
- Frankowski E.*, *Kaszubski R. W.*, Podpis elektroniczny w prawie polskim – uwagi krytyczne, Glosa 2002, Nr 6.
- Froomkin A. M.*, The Essential Role of Trusted Third Parties in Electronic Commerce, Oregon Law Review 1996, Nr 49.
- Garfinkel S.*, PGP: Pretty Good Privacy, O'Reilly&Assoc. Inc., 1995.
- Gawel J.*, *Świerczyński M.*, Podpis elektroniczny. Wprowadzenie, KPP 2001, z. 1.
- Grodzicki J.*, Podpis elektroniczny i numer PIN – porównanie, Glosa 2002, Nr 10.
- Gryszczyńska A.*, Oświadczenia woli opatrzone podpisem elektronicznym w Polsce oraz we Włoszech, [w:] *Gołaczyński J.* (red.), Prawo umów elektronicznych, Warszawa 2006.
- Grzybowski S.*, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 1978.
- Grzybowski S.* (red.), System prawa cywilnego, t. I, pod red. *W. Czachórskiego*, Ossolineum 1974.
- Grzybowski S.* (red.), System prawa cywilnego, t. I, pod red. *W. Czachórskiego*, Ossolineum 1985.
- Grzybowski S.*, *Skąpski J.*, *Wójcik S.*, Zarys prawa cywilnego, Warszawa 1988.
- Gwiazdomorski J.*, (oprac. *A. Mączyński*), Prawo spadkowe w zarysie, wyd. 4, Warszawa 1985.
- Gwiazdomorski J.*, Glosa do uchwały SN (7) z 28.4.1973 r., III CZP 78/72, NP 1974.
- Gwiazdomorski J.*, Podpis na testamencie holograficznym, NP 1962, Nr 7–8.
- Gwiazdomorski J.*, Prawo spadkowe w zarysie, Warszawa 1967.
- Gwiazdomorski J.*, Prawo spadkowe, z. 2, Uniwersytet Wrocławski 1952.
- Hanausek T.*, Kryminalistyka. Zarys wykładu, Kraków 1997.
- Jacyszyn J.*, *Przetocki J.*, *Wittlin A.*, *Zakrzewski S.*, Podpis elektroniczny. Komentarz do ustawy z 18 września 2001 r., Warszawa 2002.

- Jacyszyn J., Zakrzewski S.*, Podpis elektroniczny jako element systemu zabezpieczenia danych w sieci, cz. I, Rej. 2001, Nr 10.
- Jacyszyn J., Zakrzewski S.*, Podpis elektroniczny jako element systemu zabezpieczenia danych w sieci, cz. II, Rej. 2001, Nr 11.
- Jędrzejewska A.*, Oświadczenia woli składane za pomocą komputera (w świetle doświadczeń niemieckich), PiP 1992, Nr 11.
- Jędrzejewska A.*, Pisemna forma oświadczenia woli, a „automatyzacja” obrotu prawnego, PiP 1993, Nr 1.
- Jędrzejewska M.*, [w:] *Ereciński T.* (red.), Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, cz. I, postępowanie rozpoznawcze, t. I, Warszawa 1999.
- Jędrzejewska M.*, [w:] *Ereciński T.* (red.), Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, cz. I, postępowanie rozpoznawcze, t. I, Warszawa 2002.
- Kańczuga A.*, Podpisy na wekslu, Rej. 1994, Nr 4.
- Kaspryszyn J.*, Podpis elektroniczny osoby nie mogącej pisać, [w:] *Gołaczyński J.* (red.), Prawo umów elektronicznych, Warszawa 2006.
- Kaszubski R. W., Koniewicz A.*, Podpis elektroniczny, Glosa 2001, Nr 5.
- Knoppek K.*, Dokument w procesie cywilnym, Poznań 1993.
- Knoppek K.*, Wydruk komputerowy jako dowód w procesie cywilnym, PiP 1993, Nr 2.
- Kocot W.*, Charakter prawny podpisu elektronicznego, PPH 2002, Nr 4.
- Kocot W.*, Elektroniczna forma oświadczeń woli, PPH 2001, Nr 3.
- Kocot W.*, Zawarcie umowy w drodze elektronicznej wymiany informacji, PPH 1998, Nr 4.
- Kocot W.*, Zawieranie umów sprzedaży według konwencji wiedeńskiej, Warszawa 1998.
- Kocot W., Szostek D.*, Podpis elektroniczny – tworzenie ram wspólnotowych i ich implementacja do prawa polskiego i hiszpańskiego, PPH 2005, Nr 12.
- Koniewicz A.*, Glosa do postanowienia SN z 10.12.2003 r., V CZ 127/03, OSP 2005, Nr 6.
- Korus K.*, Oświadczenie elektroniczne związane z czynnością bankową a forma pisemna czynności prawnych, PB 2005, Nr 5.
- Kot D.*, Handel elektroniczny, KPP 2001, z. 1.
- Kozaczka A.*, Błąd jako wada oświadczenia woli, ZN UJ 1961, t. XXIII.
- Krajewski J.*, Glosa do orzeczenia SN z 17.4.1967 r., II PZ 22/67, NP 1967, Nr 12.
- Krawczyk T. L.*, Jak to się robi w Europie? Jak to się robi w Ameryce? Jak to się próbuje robić u nas?, [w:] *Zasępa T.* (red.), Internet. Fenomen społeczeństwa informacyjnego, praca zbiorowa, Częstochowa 2001.
- Lewaszkiwicz-Petrykowska B.*, Wady oświadczenia woli w prawie cywilnym, Warszawa 1973.